

APRENTATGE COL-LABORATIU A TRAVÉS D'EINES D'APRENTATGE DE LLENGÜES ASSISTIT PER ORDINADOR

Francesca Romero- Forteza Universitat Politècnica de València rseiz@idm.upv.es	Rafael Seiz-Ortiz Universitat Politècnica de València fromero@idm.upv.es
--	---

Resum

En aquest estudi presentem els trets identificadors de les estratègies didàctiques col·laboratives per a l'Aprenentatge de Llengües Assistit per Ordinador. Hem creat una plantilla amb aquests identificadors i l'hem aplicada a l'Entorn Virtual d'Aprenentatge de la Universitat Politècnica de València per tal d'esbrinar si és factible millorar la competència comunicativa del nostre alumnat amb la seua implementació. Hem comprovat, entre altres qüestions que, a pesar de la profusió d'eines i recursos de què disposen els estudiants universitaris i de l'ús constant que en fan, no els associen al treball acadèmic i arrossegueu tics i *vicis comunicatius* que cal redreçar.

1. Introducció

L'aprenentatge de llengües basat en un enfocament metodològic comunicatiu es fonamenta en una concepció del llenguatge i del seu aprenentatge que considera com a pilars bàsics dos aspectes essencials en la comunicació humana: la interacció i la col·laboració per a la construcció de sentit. La metodologia comunicativa en l'aprenentatge de llengües se sustenta, al seu torn, en un treball col·laboratiu entre parlants, que dona lloc, si hi ha les condicions idònies, a un avanç en l'adquisició de les destreses comunicatives.

En l'actualitat se sol assumir de forma bastant generalitzada la idea que la utilització de les Tecnologies de la Informació i de les Comunicacions (TIC) en l'aprenentatge de llengües fomenta un aprenentatge de tipus col·laboratiu, ja que la filosofia subjacent en la majoria de recursos del Word Wide Web és la de compartir i col·laborar. Però per a establir un pont efectiu entre l'aprenentatge col·laboratiu i l'aprenentatge de llengües comunicatiu, cal conèixer bé les característiques de la metodologia col·laborativa, per a aplicar-les en el procés d'ensenyament-aprenentatge de llengües.

Per una altra part, és sabut que l'aprenentatge col·laboratiu és un procés basat en l'argumentació i el coneixement compartit, en el qual els estudiants aprenen mentre proposen i comparteixen idees per a resoldre una tasca, mitjançant el diàleg i la reflexió de les pròpies idees i les dels companys (Marquès, 2003). La interacció amb els integrants del grup ofereix a cada participant la possibilitat d'aprendre més del que aprendria per si mateix (Casamayor, 2008; Gros, 2005 i Vivancos, 1998). En aquest cas l'ensenyant orienta i motiva els estudiants. D'aquesta manera, aprendre significa aprendre amb els altres mitjançant el diàleg, és a dir, emprant l'instrument comunicatiu, la llengua. Aquesta metodologia de treball té el seu origen en

la idea que l'aprenentatge i el coneixement són el resultat d'un procés social. És per això que esdevé un mètode idoni per a l'adquisició de llengües. El web, per la seua part, facilita les iniciatives pedagògiques de desenvolupament de projectes col·laboratius basats en el correu electrònic o a través d'entorns virtuals d'aprenentatge, per exemple, amb molts bons resultats pel que fa a l'aprenentatge de la llengua (Trenchs, 2001).

Cal subratllar que l'aprenentatge col·laboratiu proporciona moltes aportacions didàctiques com ara la interdependència positiva dels estudiants, que promou l'intercanvi i facilita l'ensenyament mutu, la valoració de la contribució individual, que obliga que el grup avalue i, a més, desenvolupa competències transversals fonamentals per al desenvolupament acadèmic i professional, entre d'altres beneficis.

2. Desenvolupament de la investigació

En aquest estudi ens hem proposat, per una banda, identificar els trets que aconseguixen que una estratègia didàctica per a l'aprenentatge de llengües pugui considerar-se de naturalesa col·laborativa. D'una altra, hem volgut esbrinar si l'aprenentatge de llengües a través del web, encunyat per nosaltres com *ALLAW* (Romero-Forteza, 2012) pot implementar metodologies de naturalesa col·laborativa i, per últim, experimentar estratègies didàctiques col·laboratives per a l'*ALLAW* en un context educatiu concret per a promoure, així, un aprenentatge eficaç i motivador.

El primer pas de la nostra investigació ha consistit a establir els requisits que ha d'acomplir una tasca d'aprenentatge perquè es considere col·laborativa. A partir de Casamayor (2008: 96), Romero-Forteza (2012), Seiz-Ortiz (2006), Zañartu (2003) i Zhao (1996: 45) considerem que són els que apareixen en la Taula 1:

ACTIVITATS COL-LABORATIVES: REQUISITS	
1	La tasca proposada ha de ser autèntica –o versemblant, en el seu defecte–, vinculada a l'àmbit real dels estudiants.
2	La resolució de la tasca exigeix la col·laboració de tots els membres del grup. El resultat final ha de ser producte de la interacció grupal.
3	La interacció dels integrants del grup fomenta la creació de vincles de cohesió, la gestació de comunitats de pràctica
4	Ha de permetre cert grau d'autonomia i de creativitat als aprenents.
5	La realització de la tasca s'ha de produir i/o requerir de processos telemàtics (majoritàriament).

Taula 1

En un segon estadi de la investigació, hem implementat tasques d'aquesta mena per a estudiar si un grup d'estudiants, en un context educatiu concret d'Aprenentatge de Llengües A través del Web, veu fomentat el caire col·laboratiu. Aquest procés d'aprenentatge s'ha vehiculat a través de la utilització d'eines relacionades amb les Tecnologies de la Informació i de les Comunicacions (TIC) i de recursos d'Aprenentatge de Llengües Assistit per Ordinador (ALAO) basat en el Web. Per a això, en l'estudi s'ha seguit una metodologia que parteix de fonaments teòrics per a després incloure una aplicació pràctica d'aquesta base teòrica a un context concret d'aprenentatge de llengües, específicament en assignatures optatives de llengua catalana i de llengua anglesa de la Universitat Politècnica de València (UPV). S'han revisat els principals pilars teòrics de l'aprenentatge de llengües de tipus col·laboratiu. Seguidament, sobre la base dels fonaments teòrics, s'estableixen un conjunt de trets que poden ser observats i estudiats de forma pràctica en un context concret d'aprenentatge de llengües. Així, a partir de Romero-Forteza (2012) i Seiz-Ortiz (2006), hem elaborat una plantilla que consisteix en un qüestionari basat en els paràmetres que caracteritzen aspectes clau en l'aprenentatge de llengües basat en l'aprenentatge col·laboratiu a través del web (vegeu la Taula 2).

Aprenentatge de llengües col·laboratiu a través del web	
1	L'entorn d'aprenentatge conté tota la informació didàctica per a portar a terme la tasca.
2	L'entorn posseeix una secció metainformativa detallada.
3	L'entorn conté eines de comunicació mediada per ordinador (CMO) síncrones. <ul style="list-style-type: none"> a. missatgeria instantània b. mons virtuals c. telefonades per Internet d. videoconferència e. xat f. altres
4	L'entorn conté eines de comunicació mediada per ordinador (CMO) asíncrones. <ul style="list-style-type: none"> a. agenda b. bloc c. correu electrònic d. fòrum e. llistes temàtiques f. podcàsting g. tauler d'anuncis h. wiki i. xarxa social j. altres
5	Interaccions i interactivitat possibles per als estudiants amb materials docents <ul style="list-style-type: none"> a. amb altres companys b. amb entorns d'aprenentatge

	c. amb camps de formulari d. altres
6	L'entorn inclou algun sistema d'autoavaluació
7	L'entorn inclou algun sistema d'avaluació
8	El recurs manté un registre de l'actuació de l'estudiant

Taula 2

En l'última fase de la investigació s'ha aplicat el qüestionari per a analitzar el grau de foment de l'aprenentatge col·laboratiu que es dona en les assignatures de llengües de la UPV a través del seu Entorn Virtual d'Aprenentatge (EVA). Hem comprovat que l'EVA de la nostra Universitat és una eina molt potent ja que permet implementar la pràctica totalitat de les exigències ací exposades. No disposa d'algunes de les eines de CMO com ara les llistes temàtiques o la xarxa social, però els altres requisits, essencials per tal de fomentar un tipus d'aprenentatge de llengües a través del web i de naturalesa col·laborativa, els aconsegueix sense cap mena de dubte.

Conclusions

De les principals conclusions extretes de l'estudi ens ha sobtat com ha costat trencar l'associació d'esbarjo amb la tecnologia digital. Els estudiants universitaris disposen de nombroses tecnologies que els faciliten les relacions socials, però també el treball acadèmic. No obstant això si es tracta de l'ús d'eines per a la col·laboració no són capaços d'extrapolar-ne la utilització. Ara bé, sí que s'ha constatat que els grups de treball han generat vincles socials i ha augmentat significativament la interacció en la llengua anglesa. Els alumnes més tímids estaven menys cohibits a l'hora de comunicar-se a través de la tecnologia. Pel que fa a la llengua catalana ha suposat un gran esforç que els estudiants bandejaren els usos col·loquials i feren servir la modalitat estàndard de la llengua.

En un futur volem assajar un Aprenentatge de Llengües A través del Web que vigile, especialment, l'ús adequat de la llengua –amb absència de col·loquialismes, abreviatures fora de la normativa lingüística, etc. A més, pretenem mesurar el grau d'èxit d'aquesta metodologia de treball per a l'augment de la competència comunicativa dels estudiants.

Cal subratllar, tanmateix, que la posada en pràctica d'aquesta metodologia de treball s'enfronta a nombroses dificultats. En primer lloc suposa un gran esforç de preparació per part de l'ensenyant. També de temps *extra* de dedicació perquè ha d'estar present durant algunes de les sessions del xat, del fòrum o del wiki, activitats que ocorren sempre fora de l'aula. I en segon, la dependència de la tecnologia, fet gens baladí que no podem negligir i que obri moltes altres qüestions d'estudi.

Som conscients de les limitacions del nostre estudi. Es tracta d'una investigació primerenca que ens ha permès establir les característiques que han de posseir les estratègies didàctiques de l'Aprenentatge de Llengües A través del Web basat en l'aprenentatge col·laboratiu. La qual

cosa ens permetrà, en un futur, elaborar i posar en pràctica una eina i una metodologia que possibiliti analitzar la implementació d'aspectes pedagògics col·laboratius en l'Aprenentatge de Llengües A través del Web. Després d'analitzar els resultats s'extrauen conclusions no solament sobre el grau de foment de l'aprenentatge col·laboratiu a través de l'ús de l'ALLAW en un grup context formatiu concret, sinó també sobre la utilitat de la metodologia d'anàlisi aplicada en l'estudi.

Bibliografia

- Carrió Pastor, M. L. (ed.) (2006). *Aprendizaje colaborativo asistido por ordenador*. ACAO, València: Blauverd Impressors.
- Casamayor, G. (coord.) (2008). *La formación on-line. Una mirada integral sobre el e-learning, b-learning*. Barcelona: Graó.
- Marqués, P. (2003). *Ventajas e inconvenientes del uso de Internet en educación*. Recuperat 5 juliol 2012, a <http://dewey.uab.es/pmarques>.
- Marqués, P. (2008). *Impacto de las TIC en la enseñanza universitaria*. Recuperat 12 abril 2012, a <http://peremarques.pangea.org>.
- Meskill, C. (1999). Computers as Tools for Sociocollaborative Language Learning. Dins K. Cameron (ed.) *CALL: Media, Design and Applications*, The Netherlands: Swets & Zeitlinger.
- O'Dowd, R. (2005). Negotiating Sociocultural and Institutional Contexts: The Case of panish-American Telecollaboration, *Language and Intercultural Communication*, 5-1, 40-56.
- Romero-Forteza, F. (2012). *Anàlisi didàctica i crítica del web per a l'autoaprenentatge del català*. Michigan: Proquest.
- Schoor, C. i Bannert, M. (2011). Motivation in a computer-supported collaborative learning scenario and its impact on learning activities and knowledge acquisition. *Learning and Instruction*, 21, 560-573.
- Seiz-Ortiz, R. (2006). *Anàlisi metodològic de cursos y recursos para el aprendizaje de Inglés como segunda lengua a través del World Wide Web*. València: Universitat Politècnica de València,
- Sigalés, C. (2004). Formación universitaria y TIC: nuevos usos y nuevos roles. *Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento (RUSC)*. UOC, 1. recuperat 4 setembre 2012 a <http://www.uoc.edu/rusc/dt/esp/sigales0704.pdf>.

- Stahl, G. (2006). *Computer support for building collaborative knowledge*, Acting with technology series. Massachusetts: MIT Press.
- Trenchs, M. (ed.) (2001). *Nuevas tecnologías para el autoaprendizaje y la didáctica de lenguas*. Lleida: Editorial Milenio.
- Warschauer, M. (1997). Computer-Mediated Collaborative Learning: Theory and Practice, *The Modern Language Journal*, 81/4, 470-481.
- Zañartu, L. M. (2003). Aprendizaje colaborativo: una nueva forma de diálogo interpersonal y en red, *Revista Digital de Educación y nuevas tecnologías Contexto Educativo*, 28. Recuperat 5 juliol 2012 a <http://contextoeducativo.com.ar>.
- ZHAO, Y. (1996). Language Learning on the World Wide Web: Toward a Framework of Network Based CALL, *CALICO Journal*, 14/1, 37-51.

Qüestions i/o consideracions per al debat

- Els estudiants universitaris tenen al seu abast nombroses tecnologies i en fan un ús prolix. Ara bé, són capaços d'extrapolar-ne la utilització per al treball acadèmic?
- Podem implementar l'ús dels llocs de xarxes socials per a l'aprenentatge col·laboratiu de llengües? Hom opina que cal anar *on són ells* perquè l'aprenentatge siga eficaç, bé siga Facebook, Twiter, Tuenti o el que siga pertinent.